

Lezajlott a Mazsihisz közgyűlése, ismét dr. Kunos Péter az ügyvezető

Határozatképes, de zárt ülést tartott a Mazsihisz a Dohány utcai zsinagógában. A szigorú járványügyi intézkedések betartásával lebonyolított ülésen több fontos döntés született: ismét dr. Kunos Pétert választották ügyvezetővé, elfogadták a tavalyi zárszámadást, és a Mazsihiszhez kerültek a holokausztúlélők gondozását ellátó Mazs Alapítvány alapítói jogai.

A küldöttek – öt tartózkodással három nem szavazat ellenében – zártan minősítették a Mazsihisz közgyűlését, így részletes beszámolóval, a felszólalások ismertetésével nem szolgálhatunk, csak a közgyűlésen meghozott határozatok eredményét közöljük.

A közgyűlés az ügyvezető igazgató megválasztásával kezdődött, a posztra egyetlen jelölés érkezett: **dr. Kunos Péter** jelenlegi ügyvezető. A helyszínen nem történt más jelölés, így dr. Kunos Péter volt az egyetlen jelölt. A titkosan lebonyolított választáson – 57 igen szavazattal 4 érvénytelen szavazat mellett – a Mazsihisz közgyűlése a következő négy évre dr. Kunos Pétert választotta meg a szövetség ügyvezető igazgatójának.

A közgyűlés – egy ellenszavazattal – a szövetség 2019. évi zárszámadását elfogadta. A testület – egy tartózkodás mellett – megszavazta azt az előterjesztést, miszerint a JDC a Mazsihisznek adja át a holokausztúlélők gondozását ellátó Mazs Alapítvány alapítói jogait. A 2020.

Dr. Kunos Péter

évi költségvetés módosításait a közgyűlés – egy tartózkodással és két ellenszavazattal – elfogadta. A közgyűlés döntött az olaszliszkai zsidó temető 1 százalékos tulajdoni

hányadának átruházásáról: a küldöttek elfogadták az előterjesztést.

Utolsó napirendi pontként **Heisler András** elnöki beszámolóját hallgatták meg a közgyűlési tagok.

Ausztria állampolgárságot ad a holokausztúlélők leszármazottainak. Ezzel a döntéssel izraeliek tízezrei váltak jogosulttá az osztrák állampolgárságra. A képen Sebastian Kurz osztrák kancellár és Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök látható.

Emléktáblát avattak a múlt iskolájának, közösségének

Az emléktáblát Hajdúsámsonban a gyülekezeti terem épületének falára helyezték ki.

Táblaavató ünnepséget tartott a Magyar Pünkösdi Egyház Hajdúsámsoni Élet Gyülekezete, emléket állítva az 1944-ig azon a helyen működő Izraelita iskolának, tanítóinak, diákjainak.

Az eseményt **Lukinicz György** pünkösdi lelkipásztor nyitotta meg, aki bemutatta a sámsoni zsidóság és az iskola történetét. A megjelenteket köszöntötte **Antal Szabolcs** polgármester is, aki beszédében méltóképpen idézte fel az akkori helyi zsidó életet, családokat.

Prof. dr. Hunyadi László, Izrael Állam tiszteletbeli konzulja és **Lukinicz György** közösen leplezték le az emléktáblát. Nyíregyházáról **Kurucz Ákos** rabbi idézte fel a régmúltat, Hajdúsámsonból **Hajdúné Nagy Ibolya** gyülekezeti tag tárta fel megható kutatásait, történeteit.

Dr. professzor Hunyadi László és Lukinicz György lelkipásztor

Fotó: Dandé Melinda

Az ünnepség végén Hunyadi László professzor kisfilmjét vetítették le, amely a zsidóság zenei világát mutatja be kronológiailag felfűzve, majd **Nógrádi Gergely** Európa-díjas kántor gyönyörű dalai zárták a meghitt pillanatok.

A megemlékezés során közös imádságra is sor került a hívekkel az emléktábla előtt, valamint együtt kilátogattak a még fennmaradt zsidó temetőbe, ahol Kurucz Ákos rabbi felolvasta a 10. zsoltárt.

Dandé Melinda/haon.hu

Már több mint 14 millióan vagyunk

A tavalyi éves jelentés szerint a világ zsidó populációja elérte a 14 millió 410 ezer 700 főt. A legnagyobb lélekszám Izraelben található, ahol 6 millió 740 ezer, Észak-Amerikában pedig 6 millió 88 ezer zsidó él – jelentette be Omer Jankelevics, Izrael diaszpóraügyi minisztere a Kneszet asszimilációs, migrációs és diaszpóraügyi bizottsága előtt. A minisztérium főigazgatója, **Dvir Kahana** szerint a diaszpórában élő zsidók 80 százaléka nem kötődik a judaizmushoz és a zsidósághoz.

A tavalyi éves jelentés szerint a világ zsidó populációja elérte a 14 millió 410 ezer 700 főt. A legnagyobb lélekszám Izraelben található, ahol 6740 ezer, Észak-Amerikában pedig 6 millió 88 ezer zsidó él. Európában megközelítőleg 1 millió 72 ezer, Dél-Amerikában 324 ezer, Ázsiában (Izraelt kivéve) 300 ezer, Ausztráliában és Új-Zélandon 120 ezer, Afri-

kában pedig 74 ezer zsidó él – ismertette a legfrissebb adatokat Omer Jankelevics, Izrael asszimilációs, migrációs és diaszpóraügyekért felelős minisztere a Kneszet asszimilációs, migrációs és diaszpóraügyi bizottsága előtt.

A diaszpóra ügyeivel foglalkozó minisztérium főigazgatója, **Dvir Kahana** felhívta a figyelmet arra, hogy a diaszpórában élő zsidók 80%-a nem kötődik a judaizmushoz és a zsidósághoz.

A bizottság vezetője, **David Bitan** Likud párti képviselő azt mondta: őt leginkább a kis zsidó közösségek helyzete aggasztja, amelyek nem tudják fenntartani magukat. „Ha nem erősítjük meg ezeket a közösségeket a diaszpórában, akkor egyre kevesebben fognak alijázni Izraelbe” – mondta Bitan. Egyúttal bejelentette, hogy **Israel Katz** pénzügyminiszter ígéretet tett arra, hogy 20 millió sékelt – azaz több mint 1,7 milliárd forintot – különítenek el a következő költségvetésben ezen közösségek számára, és a Zsidó Ügynökséget ugyanakkora összeg felajánlására kérte fel.

Az auschwitzi emlékmúzeum adományokra szorul

A múzeumot a járvány miatt március 12-én zárták be, újbóli megnyitását július elejére tervezték az MTI híradása szerint.

A koronavírus-járvány idején a belépőjegyek eladásából származó bevételektől megfosztott auschwitzi múzeum adományokat kér további tevékenységéhez – olvasható az egykori náci német haláltábor területén működő emlékhely vezetése által kiadott felhívásban.

A múzeumot a járvány miatt március 12-én zárták be, újbóli megnyitását július elejére tervezték. Az emlékhelyet május utolsó hétfőjén próbaképpen nyitva tartották, ezalatt a két nap alatt mintegy négyszáz ember kereste fel, ami az előző év azonos időszakában mért látogatottság kevesebb mint három százalékát jelenti – írja a közlemény, amelyben hangsúlyozzák, hogy a belépőjegyek

értékesítése a bevételek fő forrása.

A múzeum vezetése úgy véli: az alacsony látogatottság hosszú távú lehet, ami hatással lesz mindenekelőtt a művelődési projektek megvalósítására.

A járványhelyzet következtében összeomlott a múzeum idei költségvetése – írják. „A lengyel kulturális és örökségvédelmi minisztérium rendkívüli segítségének köszönhetően sikerült fenntartani az intézmény működését és a munkahelyeket, többletforrások nélkül azonban küldetésünk megvalósítása nagyon kérdésessé válik” – olvasható a dokumentumban.

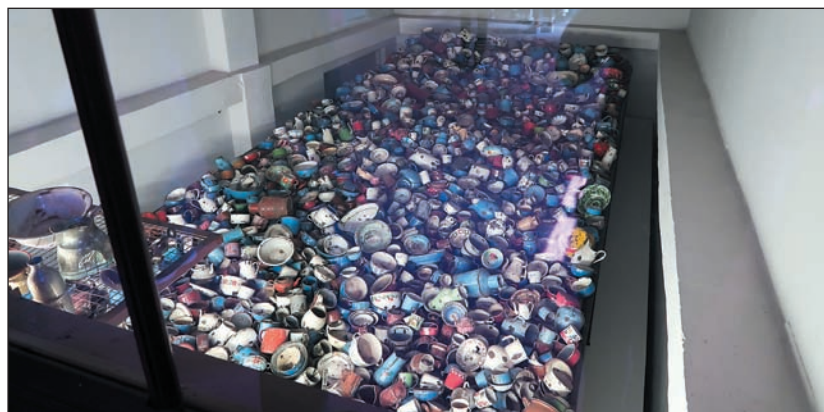
Az emlékhely autentikusságának megőrzését szolgáló karbantartási munkák nincsenek veszélyeztetve, ezeket ugyanis az Auschwitz-Birkenau Alapítvány forrásaiból valósítják meg – jegyzik meg. Az ala-

pítvány már úgy döntött, kétszeresére növeli az idei évre eredetileg szánt támogatást. A 2009-ben létrejött alapot 40 állam, valamint magánszemélyek támogatják.

„A pandémia után a világ – az időként vészjósoló jóvendölések ellenére – nem lesz radikálisan más. Úgy, mint korábban, (...) szükségünk lesz bölcs, közös múltunk legsötétebb tapasztalatain alapuló döntésekre” – idézi a közlemény az auschwitzi múzeum igazgatóját, **Piotr M. A. Cywinski**it.

A múzeum művelődési, tudományos, kiállítói és kiadói tevékenységét támogató adományokat az intézmény honlapján keresztül, a wesprzyj.auschwitz.org oldalon várják.

A náci Németország Lengyelországnak a Harmadik Birodalomhoz csatolt részén eredetileg lengyel foglyok számára létesítette 1940-ben az Auschwitz I. koncentrációs tábor. A szomszédos birkenau-i láger két évvel később jött létre. Az auschwitzi emlékmúzeum 1,3 millióra teszi a tábori komplexumban fogva tartottak számát, közülük 1,1 millió volt zsidó, de sok lengyel, roma és szovjet hadifogoly is volt köztük. Auschwitzba 1944. május 15-től július 8-ig – kevesebb mint két hónap alatt – mintegy 440 ezer magyarországi zsidót deportáltak, ez lett a megsemmisítésük fő színhelye.

A zsidóknak öltözettyekről mind otthon, mind pedig a zsinagógában

Arra voltam kíváncsi, hogy az Arcanum szinte naponta bővülő adatbázisában melyik az a legkorábban keletkezett könyv, amelyben a zsidó szó előfordul. De amilyen könnyű volt megtalálni, olyan nehéz volt abbahagyni az olvasását: a Zsidóknak szokási- és szertartási című könyvről van szó, amelyet Pécsen nyomtattak 1783-ban. A maga nemében kiváló tankönyv a szokásainkról szól, holott nem is a zsidók, hanem a keresztények számára íródott – elvileg.

Az Arcanum Digitális Tudománytár adatbázisa hihetetlen kincseshánya azok számára, akik az elmúlt pár száz év magyar művelődés- és vallástörté-

tért zsidó – váltig állítja, hogy műve okulásul született a keresztények számára. Méghozzá azzal a céllal, hogy a keresztények bizonyosodjanak meg róla, micsoda vakságban élnek a zsidók. Nem vagyok a téma kutatója, de élek a gyanúval, hogy esetünkben igazi zsidós megoldásról van szó: zsidó gyökerű szerzőnk ezzel az ügyes trükkkel elérte, hogy a zsidó szokások gyűjteménye minél több helyre minél több nyelven eljuthasson. Ha így volt, utólag is köszönet érte.

Most pedig kedvcsinálónak következzék egy részlet az öltözködési szokásokról. (Nem betűhív közlés, a szöveget a könnyebb olvashatóság kedvéért néhány ponton modernizáltam.)

A zsidóknak öltözettyekről mind otthon, mind pedig a zsinagógában

Ami az öltözetet illeti, alkalmaztatták abban a zsidók magokat a hazának, amelyben laknak, szokásihoz, de csak kénytelenségből, hogy tudniillik ki ne nevéssék őket. Nem öltöztetnek mind azonnal gyalgójából és lenből szőtt ruhába, és igen reá vigyáznak, hogy a gyalgójából való ruha ne varratassék lenből vagy kenderből fonyott cémával, és a vászon vagy gyolcs ruha ne varratassék szőrrel.

A férfiak ruhájok alatt rejtve viselnek egy négy szegletű posztócskát, amelynek is mind a négy szegletéről nyolc szál tiszta gyalgójából összesodrott zsinórkák vagy rojtok függnek, amelyekre különös mesterséggel öt

gombot kötnek; ezeket a rojtokat pedig a magok nyelvükön cicisznek hívják; de a zsinagógában, mikor imádkoznak, befödik magokat vékony szőrből szőtt fődőzővel vagy palásttal, amelynek négy szegletéről négy rojtok lógnak le és az hivatattik táltinak, ezen fődőzőn kívül homlok-kötő avagy imádságos szíjakat is – amelyeket tefillinnek mondanak – vesznek, amelyeknek egyikét fejek körül kötik, ez a főnek imádságos szíjja, a másikat pedig bal kezükre tekerik, és ez nevezetik: kéznek imádságos szíjja. (...)

Igen nagy bűnnek tartják a zsidók ezen szíjjaik nélkül imádkozni, és olly nagy tisztelettel viseltetnek ezekhez, hogy hármaz zacskóban tartják őket és ha történetesen a földre ejtik, azon kívül, hogy ezért a bűnért egész nap böjtölnek, minden szerencsétlenséget jövedőlnék ebből magoknak. A betegek, kiváltképpen azok, akik vérhasban vannak, nem tartoznak imádságos szíjjaikat hordozni, valamint az asszonyok is, akik a közönséges és szokott öltözetben kívül semmit sem vesznek magokra, egyedül arra nagy szorgalmatossággal vigyáznak, hogy a hajuk szálait férjhez menésektől fogva életnek fogytáig senki sem lássa, mert azt magokkal esztelenül elhitetik, hogy ha restül fődőzik be fejüket, úgy, hogy a hajsálak kiálljanak, és azokat valaki meglátta, akkor haláluk után ugyanazon hajsálakra akasztatnak fel a pokolban.

Kácsor Zsolt/Mazsihisz

Gyógyszer- és MRI-támogatás

Egyszeri támogatást igényelhetnek szociálisan rászoruló betegek a következőkhöz:

– átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzése. A felső összeghatár nincs meghatározva, de az eddigi gyakorlatban 50.000 Ft volt a legnagyobb gyógyszer-támogatásunk.

– magánjellegű MRI-vizsgálat elvégzettése rosszindulatú daganat kiderítéséhez, ha az állami egészségügy csak túl késői időpontra tudja vállalni azt.

Részletesebb tájékoztatás és az igényléshez szükséges adatlap a következő telefonszámon kérhető: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

Miért robbant fel 1944-ben a Margit híd?

Hetvenöt éve omlott a Dunába az ostromlott Budapesten a németek által aláaknázott Margit híd pesti szárnya – írja az MTI. A szombati csúcsforgalom idején bekövetkezett katasztrófa oka és az áldozatok pontos száma napjainkig nem tisztázott.

A IV. Béla király lányának nevét viselő második fővárosi átkelőhely megépítéséről 1870-ben döntött a városvezetés. A mai pesti Nagykörut és a budai Margit körutat összekötő, 607 méter hosszú Duna-hidat 1876-ban adták át – ez ihlette Arany János Hídatatás című balla-

dáját –, a Margitszigetre levezető szárnyhíd 1900-ra készült el.

A második világháború végén a Budapestet megszállva tartó németek a szovjet Vörös Hadsereg közeledtekor valamennyi budapesti Duna-hidat aláaknázták. Az átkelők közül elsőként a Margit híd omlott a Dunába, amikor a szovjet ágyúk már Vecsés határában dörögtek. A robbanás sokkolta a fővárosiakat. Egy szemtanú leírása szerint szörnyű látvány volt, amikor a pesti oldalon leszakadt a két ív. Villamosok, autók zuhantak a vízbe emberek százaival. Egy 6-os villamos két összetört kocsija még kilátszott a vízből, sebesültek jajveszékelése hallatszott. A hídrácsokon holttestek heverték, a kavargó vízben hullák, fuldokló sebesültek voltak.

Hajók, csónakok, a rendőrség motorosai nyüzsgöttek a híd körül, próbálták menteni, akit lehetett. Az áldozatok között volt a háromszoros olimpiai bajnok kardvívó Kabos Endre is, akit zsidó származása miatt hívtak be munkaszolgálatra, az őt és társait szállító teherautó éppen a robbanás pillanatában haladt át a hídon. A halottak pontos számát nem lehetett megállapítani, mert sokan a Dunába fulladtak, és holttestük nem került elő. A becslések mintegy 100-600 áldozatot említettek, közülük legalább 40 német utász volt.

A híd felrobbanására számos elmélet született, a legvalószínűbb szerint ez az október 15-i kiugrási kísérletre adott német válasz lett

Zsidók ne jogászcodjanak!

1940 nyarán a zsidóknak számító magyarországi bírák már nem a rendes szabadságukat töltötték, hanem nem is ülhetek bírói pulpituson, igazságszolgáltatási tisztségüket elvesztették a zsidótörvények szerint – olvasom a Magyar Zsidók Lapjában dr. Munkácsi Ernő egykori cikkében.

Igen, 40-ben már alkalmazni kellett a 38. évi XV. törvénycikket, amely a társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatékonyabb biztosítását szolgálta, valamint a 39. évi IV-es törvény is életbe lépett: korlátozni kell a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalását... S ne feledkezzünk meg a 20 évvel korábban született numerus claususról sem, amely egyik eszköze volt a jogászai szakmába vágyó (zsidó) fiatalok távoltartásának. Mindezekkel volt tehát eleendő regula és ártó közszellem, ezek együtt garantálták a hitleráj szellemének, gyakorlatának szorgalmas adaptálását, követését...

Az olvasmányhoz úgy navigált el engem a netes böngészés, hogy a Milev honlapján dr. Munkácsi Ernőről és családja hagyatékáról olvastam egy remek tanulmányt „Apákról az utódokra szállott elhivatottság” címmel, aztán jött a Wikipédia, a Zsidó Lexikon, végül számoltam: 80 éve íródott a bírák menesztéséről írt cikk és 70 éve, 1950-ben hunyt el dr. Munkácsi Ernő. Ő ügyvéd, a pesti hitközség titkára, főügyész, főtitkára, a Zsidó Múzeum igazgatója, jogi szakkikkek alkotója, a Zsidó Tanács főtitkára is volt, s az itáliai zsidóság művészeti emlékeiről is számos írása jelent meg. (Livornói régiségek c. kis kötete nálam is megvan.) Ha jól emlékszem, a 45-ös igazoló bizottság elmarasztalta: a német megszállás idején hitközségbeli hivatalától távol maradt... A Legfelsőbb Bíróság ez ügyben nem fogadta el a marasztalását.

Azt írta ő 1940-ben, hogy „rövid volt a hetven év, amíg a magyar zsidóság az igazságszolgáltatás terén is működhetett, de nem vallottunk szegényt, büszkék vagyunk erre a korszakra, amikor jót, fejlődést hozhattunk Justitia oltárán”. Csemegi Károlyra utal a múlt nagyságai közül, aki egykoron 48-as őrnagy, kúriai tanácselnök volt és az első magyar büntetőködex kodifikátora (A kódexíró címmel írtam én is e hasábkon róla).

A bírói pulpitusról elparancsolt bírák között említi – többek között – példaként Márkus Dezső táblabíró, aki „a magyar állam ezeréves fennállásának fedledhetetlen emlékünnepe alkalmára készült Magyar Törvénytár szerkesztette, ahhoz ezer és ezer latin nyelvű magyarázatot, jegyzetet írt”.

Hiányolja Fodor Ármint, aki a szociális magánjog „első hirdetője” volt. Gallia Béla bírora is utal, aki „a munkaadók és munkavállalók közötti bonyolult és kényes kérdésekben kihámozta azt a jogot, amely egyúttal az igazság is volt”. Szóba hozza, hogy Földi Károly bíró sem ítélezhetett tovább „a köz-igazgatás ténykedései felett”...

Néhány eltiltott ügyészégi tisztségviselőt is felsorolt dr. Munkácsi: Baumgarten Izidort, valamint a 48-as szabadságharc tábori papjának, Lőw Lipótnak a fiát, Tóbiás főügyész helyettesét és annak leszármazottját, Tibort, ítéletáblai tanácselnököt.

Nyilván sorolhatta volna tovább a jogászai szakmából kiebudalt zsidó kortársait, ám e néhány név is elegendő a hivatkozott zsidótörvény betűinek, embertelen szelleme „dicsőséges” végrehajtásának illusztrálására.

A múzeumigazgató jogász egyes kollégáinak szomorú szakmai búcsúztatójára szánt sorait stílszerűen (?) Verbőczy Tripartitumának (Hármaskönyvének) bevezetőjéből vett idézettel és annak továbbgondolásával zárta:

„Az igazság az az állandó és örökké tartó akarat, amely mindenkinek a maga jogát megadja.”

„Mindenkinek? – Még a zsidóknak is...”

Még valamit: nem a nevek ismertsége vagy ismeretlensége a lényeg az emlékeztető sorokban, hanem az, hogy lehettél 1940-ben bármilyen magyar érdemek birtokosa, az uralkodásra vetemedett fajüldözés utolér...

Politzer Tamás

A Margit híd romjai

Fotó: FORTEPAN

volna. A legvalószínűbbnek az tűnik, hogy véletlen robbanás történt. A német műszaki katonák az ívekre már korábban felszerelt dinamittöltetek robbanófejeit helyezték el, amikor egy hibás vezetékből szivárgó gáz – egy eldobott cigaretta, avagy egy éppen elhaladó hajóból kipattant szikra miatt – meggyulladt, mire az egyik gyújtófeje detonált, és elindult a robbanássorozat.

Csak a középső pillér nagyobb tömege akadályozta meg, hogy a híd egésze a mélybe zuhanjon. Az viszont egészen biztos, hogy az ostrom közben, 1945. január 18-án a Pestről Budára visszavonuló németek már szándékosan robbantották fel az Erzsébet híddal és a Lánchíddal együtt a Margit híd még álló, három budai ívét (a Margit-szigeti szárnyhíd építésben maradt). Mivel a Horthy Miklós (ma Petőfi) hidat január 14-én, a Ferenc József (ma: Szabadság)

hidat pedig január 16-án már a levegőbe röptették, ezzel a Duna két partja között megszűnt a közvetlen kapcsolat.

A nyilas kormány a Margit híd felrobbanásával kapcsolatban nemhogy vizsgálatot nem folytatott, de két napig az erről szóló hírt sem engedte megjeleníteni a sajtóban. November 4-én tette le ugyanis a hivatali esküt Szálasi Ferenc nyilas nemzetvezető, s nem akarták, hogy az „örvendetes eseményt” ilyen rossz hír árnyékolja be.

A Margit híd újjáépítésére több elképzelés született, a végül megvalósult átkelő az eredetinel könnyebb, de azzal egyező megjelenésű acél ívhíd lett, vasbeton pályalemezzel, de már a vámházak nélkül. A Margit hidat 1947 őszén fél szélességben adták át, a teljes hídon 1948. augusztus 1-jén indult meg a forgalom.

netét kutatják, hiszen szinte napról napra bővül a digitálisan elérhető tartalom. A gyűjtemény előfizetőjeként rákerestem a zsidó szóra, mert érdekelt, hogy adatbázisában vajon melyik az a legkorábban keletkezett könyv, amelyben előfordul. (Mielőtt folytatnám, egy kis kitérő: a szláv eredetű zsidó szó – a Magyar Zsidó Lexikon szerint – magyar nyelvű szövegben először a 13. századi löweni Ó-magyar Mária-síralomban olvasható.) A találat szerint a Zsidóknak szokási- és szertartási című könyvben olvashatjuk először a zsidó szót – természetesen korábbi művek is vannak, amelyekben ez az elnevezés benne van, de most az Arcanum által már digitalizált tartalmakról van szó.

A címlapon olvasható információk szerint a könyv eredetileg doktor Medicei Pál által íródott olasz nyelven, ebből készített Rosthy Miklós pálos szerzetes egy latint fordítást, és ezt a latin verziót magyarította és látta el jegyzetekkel „egy pécsi püspöki megyéből való pap”. A kötet születéstől a temetésig, az evéstől az öltözködési szokásokig, a szombat ünnepétől kezdve a jom kippuron át a sorsvetés ünnepéig szinte minden fontosabb tudnivalót tartalmaz a korabeli európai zsidó élet mindennapjairól.

Valójában olyan, mint egy korabeli tankönyv zsidó gyermekek számára, holott a szerző – egy katolikus hitre

A berettyóújfalui zsinagóga megújulásáról

Mindig öröm, ha hajdanvolt közösségek zsinagógájának megújulásáról írhat egy tudósító.

Berettyóújfalun húsz évvel ezelőtt még két holokauszt túlélő hölgy lakott, ők Debrecenbe utazva gyakorolták a hitéletet s vettek részt az ünnepeken.

A valamikori, közel 1000 fős zsidóság a vészország előtt még a maga építette zsinagógában élte vallásos életét. Majd óriási veszteséggént nem maradt férfi túlélő, s a szakrális hely raktározási funkciót töltött be.

A külsejében is impozáns épület mégsem vált az enyészeté. A városvezetés pályázati összegből művelődési célú hasznosításra felújíttatta, kívülről-belülről megőrizve régi szépségét.

Berettyóújfalu egy országos híru zsidó szülöttel is büszkélkedhet, Konrád György Kossuth-díjas íróval, aki a város lakosai közül egyedül mondhatta, hogy családja együttesen élte túl a vészországokat. Erről is szól kiváló regénye, az Elutazás és hazatérés (2001). 2019-ben hunyt el.

A megújult zsinagóga kulturális célokat szolgál majd, és remélhetőleg belső falán emléktábla fog emlékeztetni rá is.

Halmos Sándor – gj

A Mazsihisz minden uszítást elítél

A Mandiner portál a Mazsihisz véleményét kérdezte a „Judapestező” Bíró László antiszemita kijelentéseivel kapcsolatban. A kérdésekre természetesen válaszoltunk.

A Mandiner kérdései:

A négy magyarországi történelmi egyház egyikeként mit gondolnak arról, hogy a szerencsi/tiszaújvárosi időközi országgyűlési választáson indított ellenzéki jelölt Budapestet Judapestnek nevezi, az izraeli turistákat pedig „tetűcsúszdásoknak”?

Vállalható-e Önök szerint egy ilyen jelölt?

Megfontolnák-e az ellenzéki pártok helyében a jelölt leváltását?

A Mazsihisz válasza:

A Mazsihisz minden, bármely etnikai, vallási csoport, szexuális kisebbség elleni uszítást egyaránt elítél, teljesen függetlenül attól, melyik politikai csoportosuláshoz tartozik az, aki ilyeneket mond. Ha Bíró László ilyen kijelentéseket tett, akkor természetesen az ő kijelentéseit is. Ahogy a frissen kitüntetett Raffay Ernő történész hosszú, nyílt zsidózását is, amely egy most előkerült felvételen hallható. Minden pártpolitikai különbségtétel nélkül ítéljük el mindkét közéleti szereplő antiszemita megnyilvánulásait, részrehajlás nélkül. Ez így volt és így is marad. Nincs kettős mérce.

SANGHAJ, A ZSIDÓ PARADICSOM

Sanghaj egyik nem különösebb jellegzetes főútján, a metróálomlásról kijövet nem kellett sokáig keresnem a vakolatlan, vízszintes vörös téglasorok berakásaival díszített kétemeletes házát, amely a kínai metropolisz talán egyik legkülönösebb emlékhelye.

A Zsidó Menekültek Múzeuma egy 1929-ben létesített zsinagógában kapott helyet. Nem véletlenül. A korábban már itt állt háromemeletes épület átalakításával 250, a cári pogromok elől menekült orosz zsidó család kezdeményezésére nyílt meg az Ohel Moshe nevű templom, mely a második világháború alatt különleges szerephez jutott. Központjává vált a nácik megszállta Európából kalandos utakon idemenekült több tízezer zsidó spirituális életének.

A kínai Schindler

A zsinagóga épületében és udvarán, valamint melléképületeiben berendezett kiállítás anyaga a holokauszt egy rendkívüli és kevesek által ismert mellékszáláról szól. Több ezer üldözött zsidó Sanghajba meneküléséről, ottani viszontagságairól és túléléséről. Első hullámban, Hitler 1933-as hatalomátvételétől német zsidók érkeztek, majd az Anschluss után osztrákok. Bécsben csupán egyetlen diplomáciai képviselőt nyitott számukra kaput, a kínai. Egy 38 éves főkonzul, Ho Feng-san saját akcióba kezdett, és főnöke, a berlini kínai nagykövet utasítása ellenére 1938-ban nekilátott, hogy vízumokat adjon ki a kétségbeesett embereknek. Kínába nem kellett vízum, a dokumentum egyszerűen Ausztria elhagyását tette lehetővé a végveszélybe került zsidók számára. Az első három hónap alatt 1200 vízumot írt alá, majd ezt 1940 májusáig folytatta, amíg vissza nem hívták posztjáról. A kiadott vízumok pontos számát nem tudni, de abból, hogy fél év alatt kétezer ilyen, menlevélnék számító dokumentumot állított ki, a teljes mennyiség több ezer lehet. (A később kínai Schindlernek is nevezett diplomata, aki a kommunisták győzelme után Tajvanon folytatta pályáját, 1997-ben hunyt el, a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet eléggé megkésve, 2000-ben adományozta neki posztumusz a Világ Igaza kitüntetést.)

Élet Kicsi Bécsben

A korabeli fényképekkel, filmekkel és különböző tárgyakkal a kevés látogatót méltán lenyűgöző múzeum a város Hongkou nevű kerületében áll, ahová a legtöbb ausztriai zsidó érkezett. Ezt a környéket hamar Little Vienna néven kezdték emlegetni a sok kávézó, bécsi hangulatú, német feliratú üzlet miatt. Sanghaj abban az időben, jőllehet Japán már 1937-ben elfoglalta, pezsgő, nemzet-

közi hangulatú nagyváros volt, külön francia és brit területtel, melyeknek concesszióit még az ópiumháború 19. századi lezárását követően szereztek meg a nyugati hatalmak. Az olasz, észak-európai vagy fekete-tengeri kikötőkből induló, menekülteket szállító hajók a Bund néven ismert sétányon kötöttek ki, ahol nyugati stílusú, még ma is álló, impozáns épületek emelkedtek. Az egyik a pompás Cathay, ma Fairmont Peace Hotel volt, melynek egyik szobája rejtette annak a magyar üzletembernek az irodáját, aki az érkező zsidók megsegítésére létrejött bizottság munkáját irányította. Komor Pál, aki még 1898-ban, tízévesen, szüleivel érkezett Sanghajba, 1917-től a holland főkonzulátuson lett nem hivatalos magyar konzul. A zsidó felmenőkkel rendelkező, később családjával evangélikus hitre tért Komor széles körű kapcsolatait felhasználva szállást, ételmet és munkát szerzett a nemegyszer fillérrel a zsebükben érkezőknek. A menekülők ugyanis, bár 1937 előtt még értékeik egy részét is magukkal vihették, később az útiköltségen túl összesen csak tíz márkával szállhattak hajóra, sokan pedig szinte üres zsebbel érkeztek. Komor saját aláírásával ellátott személyi igazolványt is kiállított, melyet a kínai hatóságok és a japán megszállók is elismertek, és ez segítette a menekültek háború utáni hazatérésében. Az Európai Bevándorlók Szervezetének Nemzetközi Bizottsága, melyet egy idő után már csak Komor-bizottságnak neveztek, folyamatosan fogadta az egyre nehezebb és bonyolultabb utakon érkező menekülteket. (Komor emlékéit a múzeum udvarán egy kínai, angol és magyar nyelvű emléktábla idézi.) A nácik nyugatra való betörése után Szibérián, Koreán és Japánon át vezetett a hosszú és viszontagságos út, amely 1941 elejétől folyamatosan nehezedett, a szovjet–német háború kitörésekor pedig még lehetetlenebb feladattá vált, hogy azután decembertől, a csendes-óceáni háború kezdetétől a japánok – teljesen elszigetelve Sanghajt – végleg lezárják az odavezető utakat. A múzeum archív filmrészletei bemutatják, hogy az egyre nagyobb számú menekült mind szegényesebb körülmények közt lakott, de a nyelvi különbségek, a gyakran fellépő járványok ellenére egy jól működő közösség kezdett kiépülni. Fellendült a zsidó kulturális élet: iskolák alakultak, újságokat adtak ki, színházi előadásokat tartottak és művészeti egyleteket, sportklubokat szerveztek. Ferdinand Adler hedegűművész például egy bőrönddel és a hangszerével érkezett, ám nemsokára a városi zenekar (a mai Sanghaji Szimfonikusok elődje) koncertmestere lett, és Alfred Wittenberggel együtt renge-

Muszlim bébiszitter vagyok egy zsidó családnál

Péntek este van, és ez még a többi napnál is különösebb. Délben a mecsetben imádkozom, este sábbátkor a gyerekekkel a vacsoraasztalnál. Nemcsak íd el-fitr ünnepét tartom, hanem a chanukkát is annál a családnál, ahol dolgozom.

Ha pár évvel ezelőtt valaki azt mondja nekem, hogy kuvaiti muszlim diákként egy zsidó családnál fogok dolgozni, nem hittem volna neki.

A Közel-Keleten nőtem fel, és mindig is tisztában voltam a muszlimok és a zsidók közötti feszültséggel. Muszlim iskolába jártam, nem voltak zsidó barátaim, hiszen 15 évig egy olyan országban éltem, ahol főként muszlimok laktak. De aztán bébiszitterként kezdtem dolgozni egy zsidó családnál, és ez mindent megváltoztatott.

Az egész úgy kezdődött, hogy Londonba költöztem a családommal, mert szorosabba akartuk fűzni a kapcsolatot a Westminsterben élő rokonainkkal. Először Észak-Londonba mentünk, ahol sok zsidó is él, és a szüleim attól féltek, hogy nem fognak ránk jó szemmel nézni. De később kellemes csalódások érték minket. Senki nem ítélkezett felettünk, amiért másképp öltözkö-

Illusztráció

dünk, holott tudom, ez történt volna a Közel-Keleten. Sosem láttam még olyan sokszínű várost, mint London.

Amikor elkezdtem az egyetemet, nem volt könnyű olyan munkát találni, amit össze tudtam egyeztetni a tanulásal, és közel volt az otthonomhoz. Végül a Koru Kids nevű bébiszitter-közvetítőnél kötöttem ki, mivel sokat vigyáztam korábban a kisebb testvére-

imre, és tudtam, van ehhez a munkához érzékem. Több családdal megismerkedtem, mielőtt végül kiválasztottam a számomra legszimpatikusabbat, amelyik történetesen zsidó volt.

Kezdjük a fejkendővel. Sem a családot, sem mást nem zavart az utcán a fejkendőm. Az iskolánál sem kellett feltűnést, hogy egy fejkendő lány koscsijába szál be egy zsidó kislány, csak akkor támadtak furcsa érzéseim, amikor hétfőnként a zsidó iskolába kellett őt vinnem. Itt a fejkendő már anomáliának számított. Az ott dolgozó hölgy megkérdezte, hogy jó helyre jöttem-e. „En vagyok a bébiszitter”, válaszoltam kelletlenül, mire a nő elnézést kért, amiért kínos helyzetbe hozott. Ahogy telt az idő, úgy vált megszokottá a fejkendőm, akárcsak a zsidók fején a kipa.

A legmeglepőbb számomra a zsidó család valláshoz való higgadt viszonya volt. Nem élnek szigorúan vallásos életet, az öltözködésük is laza, nem feltétlenül esznek kósert, és megünneplik a karácsonyt a családdal és a barátokkal. Miután elkezdtem náluk dolgozni, megértettem, hogy nem minden zsidó család vallásos, csakúgy, mint ahogy nem minden muszlim család tartja a halál étkezést és öltözködik szigorúan a vallási szabályok szerint.

Egy öt éves kislányra, egy három éves és egy két hónapos kisfiúra vigyázok. A kislányt annyira érdekelt, miért viselek fejkendőt, hogy végül ő maga is kért egyet a születésnapjára, és akárhányszor elmegyünk egy másik fejkendőt viselő nő mellett az utcán, boldogan jegyzi meg, hogy hozzám hasonlóan ő is kendőt visel.

Sok félreértést is megértettem a zsidósággal kapcsolatban, és sok olyat tanultam, amiről fogalmam sem volt. Egyrészt sokkal több hasonlóság van a zsidók és a muszlimok között, mint amennyi különbség. Hasonlóak a vallási történeteink, a hitünk, az ábécénk, és ugyanonnan származunk.

Megtanultam, hogy van különbség a cionisták, a zsidók és az izraeliek között, mert ez például nem világos a legtöbb muszlim számára. Az iskolában nem magyaráznak el nekünk ilyesmit. Ennek nyomán sok mindenről beszéltem az ismerőseimmel és a családommal, és ez számtalan esetben őket is elgondolkodtatta, bár a családom kemény diónak bizonyult, ők nagyon ragaszkodnak korábbi hiedelmekhez.

Mindenesetre nemcsak én tanultam a zsidóságról, hanem a zsidó család is az iszlámról. A kapcsolatunk egyre szorosabb lett az elmúlt egy évben, a gyerekek ugyan még nem tudják, mi az a vallás, de mindig vannak kérdéseik, például arról, hogy miért bőtölök egy hónapig és miért hordok hosszú ujjú ruhát a meleg nyári napokon is. Én pedig válaszolok nekik a legjobb tudásom szerint, és igyekszem a judaizmusból vett párhuzamokkal megvilágítani nekik mindent, hogy jobban értsék. Például ott van a jom kippur és a ramadán közötti hasonlóság. Remélem, egy nap tényleg megértik mindezt, mert most csak fél füllel figyelnek.

A hitem szerint a péntek mindig is különleges nap volt. Most ez a nap még speciálisabb lett, mivel délben a mecsetben imádkozom, este pedig a családdal köszöntjük a szombatot a vacsoraasztalnál. Már nemcsak íd el-fitr ünnepét tartom, hanem a chanukkát is, jókívánságokat mondunk egymásnak, ajándékokat adunk, és meggyújtjuk a gyertyát a menórán.

(Forrás: Kibic)

Leyla Ridha

Fotó: Népszava

óta Sanghajban lakó brit állampolgárságú bagdadi zsidóknak is – Hongkouba kellett áttelepülniük. A nácik 1942 nyarán Sanghajba küldték a tokiói Gestapo-megbízottat, Joseph Albert Meisingert, a rémtettei miatt „varsói mészárosnak” is nevezett tisztet, követelje ki a kínai nagyvárosban is a „végső megoldást”. A német a Jangce deltájába koncentrációs tábornak javasolta, de volt Meisinger tarsolyában egy alternatív indítvány is néhány, a part mentén ingázó teherhajóval, amelyeken egyszerűen éhen veszejtették volna a zsidókat. A japán városparancsnok azonban ellenállt a nyomásnak. (Hogy miért, nem tudni. Egy visszaemlékezés szemtanú szerint amikor találkozott a zsidók vezetőivel, kíváncsi lett, miért gyűlölik őket a németek annyira. A rabbi azt mondta a tolmácsnak: „mondd neki, hogy azért, mert keletiek vagyunk”. A kormányzó ekkor halványan elmosolyodott.) Meisinger eredmény nélkül távozott, novemberben azonban a japánok mégis elfogadták a helyi gettó létrehozását Hongkouban, amit 1943 februárjában be is jelentettek.

Palugyai István/Népszava

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Görögország

A hitközség és a spanyol Cervantes Intézet megállapodást kötött egy kulturális központ létesítéséről Szalonikiben. Az új intézmény a spanyol nyelv oktatása mellett lehetőséget biztosít a szefárd kultúra és a ladino nyelv megismerésére. A Spanyolországból 1492-ben történt kiűzés után sok zsidó telepedett le az Osmán Birodalomhoz tartozó Szalonikiben. A várost egykor balkáni Jeruzsálemnek is nevezték. A megállapodás szerint a Cervantes Intézet tanárokat és más szakembereket küld Szalonikibe. **David Saltiel**, a helyi hitközség és a Görögországi Zsidók Központi Tanácsának elnöke hangsúlyozta, hogy évszázadokon át megőrizték identitásukat és hagyományukat. Ha elfelejtjük a nyelvet, az a közösség végét jelenti – mondta. **Cristina Conde Beroldingen**, az athéni Cervantes Intézet igazgatója kijelentette: nem engedhetjük meg, hogy a szefárd kultúra és Szaloniki múltjának egy része elvesszen.

A német megszállók 1943-ban mintegy 56.000 zsidót deportáltak a városból, akiknek több mint a 90 százaléka a végső megoldás során pusztult el. 1200 hittestvérünk él jelenleg Szalonikiben, akik az Ibériai-félszigetről menekültek kezei leszármazottai.

Argentína

Az AMIA zsidó közösségi központ elleni merénylet 26. évfordulója alkalmából **Alberto Fernández** államfő beszélgetést folytatott a mexikói zsidó származású **Dina Siegel Vann-nal**, az Amerikai Zsidó Bizottság (American Jewish Committee, AJC) igazgatójával. Az elnök hangsúlyozta, hogy az ügy tisztázása súlyos adósság a zsidó közösséggel és az argentin közvéleménnyel szemben. Emlékeztet és igazság – emelte ki az államfő, aki szükségesnek tartja az AMIA és az izraeli nagykövetség elleni gyilkos akciók felelőseinek bíróság elé állítását. Irán azonban nem járult hozzá a merénylet elkövetésével vádolt személyek kiadatásához. Alberto Fernández kijelentette, hogy nem lehet megtérni és passzívan szemlélni a terrorizmust. A terrorizmusnak nincs helye egy demokratikus országban – húzta alá. A kormány a nemzetközi szervezetekben is ezt a politikát képviseli, hiszen az állami terrorizmus az argentinok számára sem ismeretlen.

Belgium

Kevéssé ismert, hogy a 45 éves **Sophie Wilmès** miniszterelnök anyai ágon zsidó származású. A kormányfő édesanyja askenázi családból származik, és több hozzátartozója a holokauszt során pusztult el. Wilmès az első női és az első zsidó kormányfő az ország történetében. A centrista politikus a kormányba 2015-ben költségvetési miniszterként lépett be, majd tavaly októberben az Európai Tanács elnökévé választott **Charles Michelt** váltotta a kormányfői székben. Sophie Wilmès, akinek négy gyermeke van, felekezeti gyökereit ugyan magánélete részének tekinti, de korábbi nyilatkozata szerint a zsidóság egyik fontos eleme az életének. **Philippe Markiewicz**, a belgiumi zsidók ernyőszervezetének elnöke kijelentette, hogy a politikus rendszeresen részt vesz a holokausztmegemlékezéseken.

Chile

Az Activa Research Citizen Pulse santiagoói intézet felmérést végzett a lehetséges elnökjelöltek vonatkozóan, amelyben az 53 éves, magyar felmenőkkel rendelkező zsidó üzlet-

Görögország. David Saltiel, a Gözsihisz elnöke: ha elfelejtjük a nyelvet, az a közösség végét jelenti.

Argentína. Alberto Fernández államfő: a terrorizmusnak nincs helye egy demokratikus országban.

Belgium. Sophie Wilmès miniszterelnök életének egyik fontos eleme a zsidóság.

ember, **Leonardo Farkas** a második helyen végzett. Nagy népszerűsége ellenére Farkas nem pályázik a magas tisztségre.

Édesapja, **Dániel Farkas Berger** 1939-ben Erdélyből érkezett a latin-amerikai országba, és a bányáiparban tevékenykedett. Leonardo közgazdasági végzettséggel rendelkezik. Húszéves korában az USA-ba költözött, ahol tizenöt évig élt. Szenvedélyes zongorista, rendszeresen játszott a Las Vegas-i bárókban is. Hazaköltözése után fellendítette az édesapjától örökölt vasbányákat, de elsősorban szociális érzékenysége és filantrop tevékenysége tette híressé. Támogatta a kormány lakásépítési programját, és kétféle millió dollárt adott a fogyatékos gyermekek alapítványának. Segítette a haiti és a chilei földrengés áldozatait. 2010-ben fejenként tízezer dolláros csekket adott annak a 33 személynek, akik két hónapig egy bányában rekedtek. Az utóbbi időben élesen bírálta a kormány hanyagságát a Covid-19 járvány kezelésében, és számos rászoruló családnak anyagi támogatást nyújtott.

Chile. Leonardo Farkas üzletember jelentős összeget fordít a tóráirók támogatására.

Zsidó hitét megőrizte. Rendszeresen segíti a latin-amerikai fiatalok részvételét az Élet Menete programjain, és jelentős összeget fordít a tóráirók támogatására. Leonardo Farkas felesége amerikai származású, és három gyermekük van.

Kovács

Újabb zsidózó történész kapott állami kitüntetést

Takaró Mihály után Raffay Ernő történészt találta érdemesnek a kormány az elismerésre. Raffay korábban arról értekezett, hogy a magyarországi zsidók ugyanolyanok, mint a muszlim migránsok.

Augusztus 20. alkalmából a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét kapta meg a 71 éves **Raffay Ernő** történész, a Magyarságkutató Intézet munkatársa, a Trianon Kutató Intézet Közhasznú Alapítvány egyik alapítója, az Antall-kormány honvédelmi államtitkára.

Raffay Ernő történész átveszi a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét polgári tagozat kitüntetés Kásler Miklóstól, az emberi erőforrások miniszterétől és Rétvári Bencétől, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkárától

Fotó: MTI/Balogh Zoltán

A 444 hívta fel a figyelmet arra, hogy Raffay munkásságában a zsidózás is meglehetősen központi szerepet játszik. A történész ugyanis nagy előszeretettel tart előadást arról, hogy a zsidók ugyanolyan migránsként jelentek meg Magyarországon, mint most az iszlám migránsok. Utóbbiakat pedig azért sem szabad beengedni, mert vannak tapasztalataink arról, hogy mi történt, amikor bejöttek a zsidók.

Ezek a tapasztalatok pedig a következők: „bejött egy migráns csapat, fől-szaporodott, és kitűrt bennünket a pozíciókból a tudományban, az iskolában, az akadémiában, az egyetemen, a bankvilágban, a földbirtokban, a szakmákban, íme a tanulság, emberek”.

Tavaly **Takaró Mihály** irodalomtörténész és **Döbrentei Kornél** író kapott állami kitüntetést, ami ellen a Mazsihisz is tiltakozását fejezte ki.

Kibic

Megnyílt az alexandriai zsinagóga

Egyiptom megnyitott egy újonnan felújított 14. századi zsinagógát Alexandriában, az ország gazdag kulturális örökségének népszerűsítésére irányuló erőfeszítések részeként.

Az Elijah Hanavi zsinagógában, mely a Közel-Kelet egyik legnagyobbja, a felújítási munkálatokat 2017-ben indították el, miután a tető és a lépcső 2016-ban összeomlott. A renoválás nagyjából 4 millió dollárba került a kor-mánynak.

Körülbelül két évre rá **Abdel-Fattáh esz-Szíszi** egyiptomi elnök utasította az ország régiségügyi minisztériumát, hogy kezelje prioritásként az egyiptomi zsidók és kopt keresztények imahelyeinek megőrzését.

A régiségügyi minisztérium decemberi nyilatkozata szerint a felújítások magukban foglalták a zsinagóga szerkezeti megerősítését, főhomlokzatának, faldekorációinak, bronzból és fából készült tárgyainak restaurálását, valamint biztonsági és világitási rendszerének fejlesztését.

Az eredeti épületet 1354-ben emelték, de a jelenlegi ugyanazon a helyen épült 1850-ben, miután a zsinagógában súlyos károk keletkeztek Bonaparte Napóleon egyiptomi inváziója során 1798-ban.

A városban megmaradt két templom közül ez a nagyobb: 700 imádkozó befogadására alkalmas.

Alexandria egykor 30-40 ezer hittestvérünknek adott otthont, de az egyiptomi zsidó állampolgárok többségét az 1950-es években elűzték, amikor Kairó összecsapott a frissen létrehozott Izraellel.

A zsinagógát biztonsági okokból 2012-ben az őszi nagyünnepekre bezárták a Hoszni Mubarak 30 éven át tartó elnökségét megbukató 2011-es forradalom után.

Esz-Szíszi elnök nélkül sosem tették volna meg. Sok minden megváltozott, mióta átvette az irányítást – nyilatkozta **Jolande Mizrahi**, egy Alexandriában született és nevelkedett, ma a hetvenes éveiben járó zsidó nő az AFP-nek.

Ez az egyiptomi zsidók elismerése, akiket hatvan éve elhanyagolnak – mondta a ceremónia alatt a könnyeivel küszködő **Magda Hárún**, a kairói zsidó közösség egyik vezetője az AFP-nek. *Ez annak elismerése, hogy mindig is itt voltunk, és sok mindenhez hozzájárultunk, mint bármely más egyiptomi.*

Egyiptom és Izrael 1979-ben békeszerződést kötött, és azóta hivatalos diplomáciai kapcsolatokat tart fenn. Az egyiptomi közvélemény azonban többnyire ellenséges maradt a zsidó állammal szemben.

ujkelet.live

IZRAELI

SZÍNES

A rohamosan fejlődő drónelhárítás éllovasai

A drónok térnyerésével párhuzamosan megjelent egy másik, hasonlóan dinamikus növekvő iparág, amely a távirányítással működő repülő tárgyak semlegesítését célozza, hiszen a drónok egyre nagyobb gondot okoznak a katonai és a civil légi közlekedésben. Az üzletág vezető cégei között több izraeli társaságot találunk.

Egyre több vállalat, államilag működtetett katonai cég vagy civil startup társaság lát fantáziát a drónok elleni védekezésben, ami egyre fontosabb üzletág lett. Az angliai Gatwick repülőtérrel több alkalommal is megbénították, legutóbb a légi közlekedés 36 óráig szünetelt drónok miatt, sőt, 2018 augusztusában egy katonai felvonuláson egy repülő tárgy robbant fel Nicolás Maduro venezuelai elnök közvetlen környezetében. Gyakran használnak az Iszlám Állam terroristái is légi és szárazföldi drónokat, hogy azokkal juttassák célba a katonák és a civilek ellen készített bombáikat.

A drónelhárítással foglalkozó „antidron” cégek szolgáltatásai iránt évente 20-30 százalékkal növekszik a kereslet, számos startup kamatoztatja a védel-

Fotó: Jack Guez/AFP via Getty Images

mi megrendelések során szerzett tudását a polgári ágazatokban is. Becslések szerint öt éven belül ez 5 milliárd dolláros piac lesz.

A technológia egyik éllovasa az izraeli Vaskupola rakétavédelmi rendszer fejlesztője, az Israel Aerospace Industries (IAI) repülőgyártó. A cég Popstar néven futó drónelhárító rendszerét külföldi államoknak értékesíti, amelyek katonai bázisok vagy stratégiai létesítmények, például atomerőművek közelébe telepítik őket, és egyre több repülőtér is érdeklődik a technológia iránt.

De kisebb cégek is kezdenek belépni a piacra. Ilyen a szintén izraeli Vorpai, amely azzal újított, hogy összeállított egy listát az összes, kereskedelmi forgalomba került drón 95 százalékaról a rádiójeleik szerint, a listát az ügyfelek meg is vásárolhatják, így be tudják azonosítani az őket zavaró repülő tárgyakat. Avner Turniansky, a Vorpai stratégiai elnökhelyettese azt mondta: nincs olyan civil technológia, amely százszázalékos védelmet jelentene minden egyes dróntípus ellen. De a cég új fejlesztései egyre jobb hatékonyságot tesznek lehetővé. Ilyen a VigilAir nevű rendszerük, amelyet arra a zajos, nagyvárosi környezetre fejlesztettek ki, ahol a magas épületek és a magas zajszint elrejtik a drónok rádiójeleit.

A társaság egyébként nemcsak az egyes drónok elhárítására kínál megoldást, hanem a tulajdonosaik, a működtetőik bemérésére is. Ez az információ sokszor fontosabb, mint magának a drónnak a bemérése, hiszen például egy reptér közelében nem sokat ér egyetlen drón „kilövése”, ha az üzemeltetője egyszerre többet is röptet. Ilyen esetben érdemes a működtetőt lokalizálni.

Júda királyi adóhivatalát és raktárát találhatták meg Jeruzsálemben

Júda királyság uralkodói adóhivatalának és raktárának maradványait találhatták meg a régészek Jeruzsálemben – jelentette a *The Times of Israel* című angol nyelvű izraeli honlap.

Az Arnona lakónegyedben, a tavaly átadott új amerikai nagykövetségi épület közelében, egy kővel borított rejtélyes dombon bukkantak az izraeli régészeti hatóság (IAA)

munkatársai a 2700 éves leletekre.

A szakemberek szerint a Saul, Dávid és Salamon királyi egységes királysága után kettévált ország déli részének, az i. e. 970-től a babiloni fogságig, i. e. 586-ig fennálló Júda királyságnak az adóbeszedő intézményét és raktárait rejtik a felszín borító kővel.

Egy 2700-2600 évvel ezelőtti emelt hatalmas épületet és mintegy 120 da-

Fotó: Yaniv Berman/Israel Antiquities Authority

rab feliratos pecsétet találtak az óvárostól 3 kilométerre délre, amikor egy új lakónegyed alapjait kezdték ásni a mostanáig lakatlan, kopár dombon.

A hatalmas, megmunkált kőek alapján nem magán-, hanem középület állt a domboldalon, adminisztratív központ, adóbegyűjtő hely. A régészek szerint az i. e. 7. században uralkodott Ezékiás júdai király hozhatta létre ezt a hatalmas raktárt.

A király a raktárral az Újasszír Birodalomnak a Bibliában Szennahérib (Szín-ahhé-eriba) néven említett uralkodója Júda elleni hadjáratára készülhetett fel. Ekkor még a Mezopotámia felől érkező hadak nem vetették be Jeruzsálemet, hanem hazatértek a városfalak alól. A frissen megtalált adószedő hely a nyomok alapján tovább működött az ellenséges hadak távoztása után is.

A pecsétet a különböző élelmiszerek tárolására szolgáló cserépfőrák fölére nyomták, és a rájuk vésett héber betűk azt jelentik, hogy „a királynak”, és alattuk négy helység, köztük Hebron neve látható. Az egyik pecséten a Mesalem Elnatan név szerepel, aki talán egy fontos tisztviselő lehetett a királyságban.

Emellett apró agyagszobrocskákat is találtak, emberfejeket, állatábrázolásokat, amelyek amulettként, házi istenekként szolgálhattak. Az emberábrázolás és az állat alakú istenszobrok pogány tisztelete szemben állt a zsidó vallási törvényekkel, de mégis jelen lehetett a nép körében. Erre utalnak az ebben a korban élt próféták gyakori tiltásai és figyelmeztetései is.

A dombon jól szervezett mezőgazdasági munka nyomaira is bukkantak, olíva- és szőlőművelésre, valamint a feldolgozást szolgáló szőlőprésre. A babiloni hódítás után az épületet elhagyták, de a nyomok alapján később újra használatba vehették, valószínűleg a zsidók i. e. 538-tól engedélyezett visszatelepülése után, amikor a hazatérők az Óperzsa Birodalom adófizetőivé váltak.

(Forrás: MTI)

Magyar Kurír

Elképesztő dolgokat mondott a Bibliáról a palesztin miniszter

„Egy olyan állammal szemben küzdünk, amely a semmiből érkezett, nincs történelme, sem földrajzi gyökerei, akik ellopták a földünket és fel akarnak számolni bennünket” – nyilatkozta Atef Abu Saif palesztin kulturális miniszter a Palesztin Televízióknak.

„Egy hazug szerző találta ki ezt a hamis történetet arról, hogy itt éltek ezen a földön, most pedig idejötték, hogy igazolják ezt a történetet. A történelemben nincs semmi, ami igazolná a jelenlétüket. Egy követ sem találtak ennek igazolására. (...) Izrael tisztában van azzal, hogy semmi kapcsolata Jeruzsálemmel, sem a történelmével, sem a földrajzi helyével, és a jövőjével sem. Ha Izrael azt a hazugságot ünnepli, hogy 3000 éves zsidó történelmük van Jeruzsálemben, akkor erre azt mondjuk, hogy mi 7000 éve élünk Jeruzsálemben. Mi, a kánaániták voltunk az elsők, akik több mint 6000 évvel ezelőtt felépítettük Jebust. Nem is kell ezt ünnepelnünk, mert természetes, hogy itt vagyunk. Az idegenek azok, akik ünnepelnek” – idézte a palesztin televízió reggeli műsorában elhangzottakat a Szombat.org. A palesztin miniszter mondandóját a Palestinian Media Watch honlap fordította angolra.

atv.hu

Az izraeliek superparadicsoma még a szembetegségeket is gyógyítja

A Jeruzsálemi Héber Egyetem kutatói olyan paradicsomfajtát nemesítettek ki, amely elősegítheti bizonyos degeneratív szembetegségeket, illetve a retina ultraibolya-sugárzás okozta károsodásának kezelését, gyógyítását.

A gyógyhatás az új paradicsomfajta magas zeaxantintartalmának tudható be. Ez a természetes sárga pigment megtalálható elsősorban a kukoricában, a narancssárga paprikában, a tökben és a citrusfélékben, valamint alacsony mennyiségben a sárgadinnyében és más gyümölcsökben is. Koncentrációja azonban az új paradicsomfajtában az előbbiekhöz és a hagyományos paradicsomfajtákhoz viszonyítva hétszer magasabb – írja a freshplaza.com.

Ez az érték a világon mért legmagasabb, ráadásul az egyedülálló eredményt klasszikus nemesítési módszerekkel, pontosabban a különböző törzsek megfelelő összeválogatásával sikerült elérni. A Joseph Hirschberg növénygenetika-professzor által vezetett kutatócsoport szerint az új paradicsom rendszeres fogyasztása elejét veheti többek között a felnőtteknél korai vakságot okozó szemfenéki meszesedésnek is. Az új fajta iránt – gyógyhatása miatt – valószínűleg több országban magas keresletet mutatkozik majd.

Tóth Endre/Agroinform.hu

Fél óra alatt kimutatja a koronavírus-fertőzést egy új találmány

Egy izraeli cég olyan speciális szondát tervezett, ami felválthatná a hagyományos koronavírus-tesztet, és villámgyorsan azonosíthatná a gyanús tüneteket produkáló betegeket.

A NanoScent évtizedek óta speciális tesztkészleteket gyárt, a legújabb fejlesztésükkel állítólag 85 százalékos pontossággal kimutatható a kórokozó jelenléte. Oren Gavriely az AFP hírügynökségnek adott interjúban elmondta, szeretnék, ha minél több helyen alkalmaznák a speciális szondát, ezáltal sokkal hamarabb elejét lehetne venni például a jövőbeni gócpontok kialakulásának is.

„Eleinte azt mondtuk, egy héten keresztül megnézzük, hogyan működik a dolog, végül már hónapok óta megállás nélkül tesztelünk” – fogalmazott Gavriely.

A teszt néhány Covid-19-fertőzéssel kapcsolatos kérdéssel kezdődik, amelyet okostelefonon keresztül lehet megválaszolni. Ezután vissza kell tartania a delikvensnek a levegőt, majd az egyik orrlyukat befogva egy inhalátoron keresztül egy apró zacskóba kell kifújni a levegőt.

Ezt a tasakot az inhalátorral együtt egy négyszögletes készülékbe helyezik, ami kiszívja az összes levegőt a zacskóból. Alig pár másodperc után a telefonon megjelenhet az üzenet, melyből megtudhatjuk, pozitív vagy negatív lett-e a teszt.

A NanoScent kutatói ezer izraeli önkéntesen hajtották végre az előzetes mintavételezéseket, amelyek alapján felállíthattak egy modellt, így könnyebben ki tudták dolgozni a módszert.

Egy ilyen szonda használata rendkívül költséghatékony lenne, nem beszélve arról, hogy gyorsan igazolhatná egyes pácienseknél a kórokozó jelenlétét. Igaz, hogy a pontosságon még javítani szükséges, ezen viszont további fejlesztésekkel csiszolni lehet.

Virágkortól a tragédiáig

„Bíró Dániel” (4.)

Ortodox szeretetotthon

Az ortodox ellátórendszer fejlődésének egyik utolsó állomása volt a szeretetház kibővítése Fejér Lajos kormányfőtanácsos és Grünwald Miksa építészek tervei alapjánegy új pavilonnal a telek Alma utcai felén. 1937. január 10-én adták át rendeltetésének a kert felől kétemeletes, modern stílusú házat. Az épületről az alábbi tömör leírást közölték:

„Tiszta, világos, szellős lakosztályok, központi fűtéssel és melegvízellátással felszerelve az egész épület, ragyogó csempékkel kirakva, fehér bútorzatával várta a felavató ünnepélyre egybegyűlt vezetőséget. [...] Ebben a szeretetházban – úgymond – nyugodtan, minden gondtól mentesen élhetik le öreg napjaikat Tóra-tanulásban és vallásosságban...”

Az ünnepség az épület földszinti imaszobájában vette kezdetét a délutáni minche imával, ahonnan a szomszédos kórház nagytermében 100 főre terített „chinüch-bankettre” gyűltek egybe. Az első felköszöntőt az otthon alapítója és vezetője, dr. Friedmann Izidor tartotta, miben a szép szavak mellett elmondta, hogy az akkori 40 új hellyel 62 főre nőtt a befogadóképességük. Ráv Sussmann Mordekhai Efrájim Fischl (Viktor Győző, 1867–1942) – az áldott em-

Kun páter: Krisztus nevében!

lékű Reich főrabbi veje – szellemsen idézte Zecharja próféta szavait: „Ajd jészü z’kénim üz’kénajsz birchajvajsz jerusolájim, v’is mis’antaj b’jódaj mérajv jómim – még fognak ülni aggok a Szentváros utcáin, ki-ki botjára támaszkodva a magas kortól.”¹

A kórház tragédiája...

...és a magyar történelem egyik legsötétebb napjai kötődnek a Bíró Dániel végéhez. 1945. január 14-én a

Kun páter (Kun András, 1911–1945) felszentelt pap által vezetett nyilas horda betört a Vöröskereszt védelme alatt álló kórházba, ahol „igazoltatták” a betegeket és a személyzetet, akikről pedig kiderült, hogy zsidó (néhányaknak hamis papírokkal sikerült megmenekülniük), azokat ki-vezették, a mozgóképeket az udvaron, a fekvőbetegeket az ágyukban. A halottakat el sem ásták, hanem az udvari szemétdombra dobálták, majd felgyújtották őket, a kórházzal egyetemben.

Kunék budai mészárlássorozatáról² elsőnek a *Szabadság* című napilap számolt be a címdalán: „Megtalálták Budán a magyar Auschwitz-ot”.³ Szintén az újság írta meg, hogy április 23-án a rendőrség, az alpolgármester, a zokogó hozzátartozók és a 13 gyilkos jelenlétében exhumálták először a Maros utcai tömegsír, majd a Városmajor utcai temetetlen, összeégett halottakat.⁴

Kun elsőként Budapestről, de elfogták, így nem menekülhetett a gyáva gyilkos. A nyilas szörnyeteg népbíróági tárgyalása 1945. szeptember 19-én volt. A vádbeszédet dr. Matiszfalvy István népiügész tartotta, minek bevezetőjében hangsúlyozta, hogy „csak a legsúlyosabb lelki elferdüléssel lehet magyarázni, hogy az egyház tagja egy örült eszme szolgálatában ártatlan emberek gyilkosává vált”. Kun Andrást, „aki nem is nevezhető embernek, hanem fenekvadnak”, halálbüntetést kért, bár az ítélszék még azt sem tartotta elég súlyos büntetésnek az elkövetett bűnkhöz képest, melyekkel kapcsolatban Kun a legcsekélyebb megbánást sem mutatta. Az ítélet kihirdetése után még aznap délután, a fogház Alkotmány utcai udvarán felakasztották a gyilkos szerzetest.⁵

A mártírok emlékezete

A lemészárolt aggok és gyermekek maradványait 1945-ben sávuotkor a régi ortodox, Csörsz utcai temető elején egy fehér márvány emléktömb alá hantolták el, viszont a tömegsír jelölő kövön csupán a mártírok egy részének – közöttük Reich főrabbi özvegyének és leányának – nevei sorakoznak.

A porig égetett kórház helyén ma háromemeletes kockaház áll, falán 2007 óta fekete gránittábla rövid szöveggel: „Az 1945-ben e helyütt életüket vesztett zsidó áldozatok emlékére.” A szörnyű eseménysort részletező emléktáblát a jelenleg felújítás alatt álló Alma utcai szeretetotthon egy utcai falán helyezte el az ortodox hitközség (MAOIH) 2015-ben.

Cseh Viktor/Egység

- 1 „Az ujorthodox Szeretetház”, *Zsidó Újság*, 1937. 13. évf. 1. szám, 5.
- 2 Január 12-én a Maros utcai zsidó kórház, január 14-én a Bíró Dániel kórház, január 19-én pedig a szomszédos Alma utcai ortodox aggok házat rohamozták meg és gyilkoltak.
- 3 Kalmár Pál, „Megtalálták Budán a magyar Auschwitz-ot”, *Szabadság*, 1945. 1. évf. 66. szám, 1.
- 4 K. P., „Tetemrehívás a budai tömegsírknál”, *Szabadság*, 1945. 1. évf. 80. szám, 2.
- 5 „Kivégezték Kun Andrást, a tömeggyilkos kicsapott szerzetest”, *Népszava*, 1945. 73. évf. 196. szám, 1.

Gobbi Hilda hősie meglekezeése Wallenbergról

A Budapesten zsidók tízezreit megmentő Wallenbergről 1949 kora tavasza után már nem lehetett nyilvánosan beszélni. Ekkor tüntették el a pesti Szent István parkból, még a felavatása előtt, Pátzay Pál közadakozásból készített Wallenberg-emlékművét.

A nyilvános térben egyetlen jele maradt Wallenbergnek, a közeli Főnix utcát Wallenbergre nevezték át, s e nevet megtarthatta akkor is, amikor még a legkisebb hír sem jelenhetett meg a nyilvános sajtóban Wallenbergéről.

A kor sajtóirányításának nagy tabui közé tartozott a szovjet hadsereg jelenléte Magyarországon, az 56-os forradalom és Wallenberg ügye. Ezekről esély sem volt a nyilvánosság előtt szólni.

Am mindig akadnak kivételek. Hogy miként történhetett, ma még nem tudjuk, de az biztos, érdemes lenne utánanézni a részleteknek. Ugyanis a hetvenes évek közepén a Magyar Rádióban egy egész emlékműsor készült és került adásba Wallenbergéről. A nemzeti főadó, a Kosuth tette adásba az emlékműsort.

Az nem túl valószínű, hogy a rádió szerkesztőinek – adott esetben cenzorainak – sikerült volna kijátszani a figyelmét. Sokkal valószínűbb, hogy ez egyszer azért tetek kivételt, mert olyan személy készítette az összeállítást, akinek nem lett volna egyszerű nemet mondani.

A műsort Gobbi Hilda jegyezte.

Gobbi Hilda (1913–1988) nemcsak kitűnő színésznő volt, de a felszabadulás előtti illegális kommunista múltja, az ellenállásban való részvétele miatt sok mindent megengedhetett magának, amit más nem. Kitűnő kapcsolatai voltak. Ezt kihasználva sok embernek segített, s e felvétel tanúsága szerint még azt is megtehette, hogy Wallenbergéről beszéljen az amúgy ebben az időben még szigorúan ellenőrzött Magyar Rádióban.

A felvétel 1975. április 9-én készült, és 1975. május 28-án, a négy órás hírek után került adásba. A sorozat, amelynek egyik része volt, egyéb-

ként a Nemzeti Színházról szólt, és a Színház a romok felett címet viselte.

Az ötrészes, hangos „dokumentumban” Gobbi Hilda megszólaltatta mindazokat, akik vele együtt éltek át a második világháború alatt a Nemzeti Színház nehéz hónapjait. Átélték a félelmet, az üldöztetést, és megérték a talpra állást, az újrakezdet, és segítettek a színházi élet megindulásában.

Ebbe a sorozatba csempészte be tehát Gobbi Hilda a Wallenberg-ről meglekekező részt.

Hallgassunk bele a Magyar Rádió archívumában őrzött felvételbe.

A műsor elsőként a Magyar Nemzet 1946. július 25-i számának egyik cikkét idézi, amely beszámol arról, hogy a Zeneakadémián miként emlékeztek Raoul Wallenbergre. Az est prólogusát Gobbi Hilda mondta, amelyben a „sárkányt legyőző” Wallenberget idézte meg.

Ez a hasonlat talán nem véletlen. Az est egyik célja – bár erről a műsorban nem szóltak – az volt, hogy Pátzay Pál Wallenberg-szobrához gyűjtson pénzt. Az emlékmű pedig egy sárkányt legyőző alakot ábrázolt – a tervek ekkor talán már megvoltak.

Aztán az is elhangzott, hogy a zeneakadémiai programban először a Svédországból visszatért Fischer Annie zongorázott. (Fischer a legrémesebb zsidóüldözések korát Svédországban vészelte át. S talán ez volt az első nyilvános fellépése a felszabadulás után.)

De hallgassuk tovább Gobbi Hildát: Jó néhány pályatársam Raoul Wallenbergnek köszönheti a megmenekülését. Valamikor 1944-ben az Üllői úton jártam néhány barátom ügyében, néhány papírral és kérelemmel felszerelve, de sajnos nem jutottam fel az emeletre, ahol ezeket az embereket megmenthettem volna, s ahol olyan papírt szerezhettem volna, amely ebben a pillanatban a kezembben van. Schutzpasszt.

És itt felolvassa a Schutzpass szövegét, majd így folytatja:

George Schiller, azaz Schiller György bará-

tom Sczhutzpassa, amelyet Wallenberg-ről kapott. Wallenberg megérdemli, hogy elhangozzék a neve ebben a visszaemlékező műsorban.

Schiller György következik: Mi abban az időben munkaszolgálatosok voltunk. Eredetileg csak hallottunk Wallenberg munkájáról, amikor ugyancsak az ő kezdeményezésére létrejött egy nemzetközi munkaszolgálatos század. Amelyeknek nyilván az volt a célja, hogy meg tudjon menteni embereket. S akkor minket bevitték a svéd követség szociális osztályára, Üllői út, Jókai utca, mostani Fürst Sándor utca. Mi akkor Wallenbergben egy olyan Pimpernel-szerű egyéniséget tiszteltünk. Néhány percre láttuk megnyerő, fiatalos alakját. Mindig utasításokat adott valamilyen humanitárius célból. Eközben engem az utcán elfogtak a hírhedt Lucska testvérek – ki is végezték később őket –, eltépték a Schutzpassomat és védtelen lettem, kivitték a téglagyárba, hogy onnan nyugatra vigyenek. És akkor Wallenberg nevében megjelent egy magyar alkalmazott, kiválogatta a „svéd alattvalókat”, és azokat hazavitte. Nekem nem volt Schutzpassom már, de azt mondta, hogy engem ismer. És az ott lévő nyilasok és rendőrök ezt elfogadták. Tehát úgy látszik, hogy Wallenberg érvényt tudott szerezni ennek a példátlan humanitárius akciónak.

Ezután Gobbi felolvassa azt az 1944. október 22-éről származó dokumentumot, amelyben az szerepel, hogy Kemény Gábor és Wallenberg október 21-i megegyezése értelmében a követési alkalmazottak a csillagviselés alól mente-

sek, munkaszolgálatról visszahívhatók, a kijárási tilalom rájuk nem vonatkozik. (Sok embert sikerült ezen a módon megmenteni.)

Újra Schiller következik: aláírt megállapodások voltak a kormánnyal. De a nyilasok azt csínlalták, amit akartak.

A védett házakban sokszor voltak rendőrök, akik segítettek, mert ők sokkal rendesebbek voltak, mint a nyilasok, lehetett rájuk támaszkodni.

Schiller Gobbi kérdésére elmondja a Schutzpassok történetét. Kiemeli, hogy Wallenberg sokkal többet adott ki, mint ahány állampolgára talán Svédországnak volt, de éppen ez volt a lényege a munkájának, hogy minél több embert akart megmenteni.

Gobbi így fejezi be: Wallenberg az ostrom alatt sajnos szintén elpusztult. Az ő hősiességét és humanizmusát őrzi egy utca Budapesten, halála évfordulóján volt egy koncert a Zeneakadémián.

Ma már természetesen tudjuk, hogy nem az „ostrom alatt pusztult el”, hanem az oroszok viték el, majd máig sem teljesen tisztázott körülmények között, valahol a Szovjetunióban, fogásban halt meg.

Hogy Gobbi tudta vagy sejtette-e az igazságot, tényleg teljesen mindegy.

A lényeg, hogy mai tudásunk szerint ő volt az egyetlen, aki ebben a korszakban a nagy nyilvánosság előtt meglekekezhett Wallenberg hősiességéről: 1975-ben a szigorúan ellenőrzött Magyar Rádióban.

Dési János/Új Kelet

Meghívó!

ELMARAD!

Hegedűs Gyula Utcai Zsinagóga szomszédos templomkörzete és Az Élet Menete Alapítvány Embermentők szobra (vasárnap) 10 órai kezdettel emléksztát ünnepélyes programmal Prof. Dr. Schönér Alfréd főrabbi vezetésével.

Helyszínek: Hegedűs Gyula Utcai Zsinagóga • Hollán Ernő utcai emléktábla • Tóth Mihály emléktábla • Cionista emlékmű • Az Élet Menete Alapítvány Embermentők szobra

Találkozó: 10 óra, 1136 Budapest, Hegedűs Gyula utca 3. (zsinagóga)

Kérjük, belátásuk szerint hozzanak magukkal virágot vagy követ. Köszönjük.

Hősök útján emléksztá Üllőpátvárosban

Kalandozás zsidó szemmel Magyarországon (1.)

E sorozatban olyan magyar településeket mutatunk be, ahova valamiért érdemes ellátogatni zsidó szempontból. Az osztályozás szubjektív, a szerző véleményét tükrözi, a képzeletbeli utazásra régióként kerül sor.

Kezdjük északon kalandozásunkat, nézzük, miket érdemes felkeresni Észak-Magyarországon!

A zsidó temetők nem minden leírásban szerepelnek.

10. Abaujszántó: 1896-ban épült zsinagógáját ma már csak raktárként használják.

9. Szerencs: A város zsinagógája a vészkorszak alatt megsemmisült. Ma már csak egy romos imaház található a településen.

8. Sátoraljaújhely: Mose Teitelbaum rabbi sírja található a településen. Egykor 4000 fős zsidó közössége volt a városnak, iskola és kórház is működött a hitközség égisze alatt. Csak egy rossz állapotban lévő imaház emlékeztet az egykor pezsgő vallási életre.

7. Olaszliszka: Az első helyi hitközség az 1800-as évek elején alakult meg. Egykor a chászidizmus központja volt, rabbi Friedmann Cvi Herschelének köszönhetően. Nála tanult Steiner Sája (ld. Bodrogkeresztúr). Friedman rabbi halálának évfordulóján is hatalmas tömeg érkezik sírházhoz.

6. Tarcál: A település zsinagógáját teljes pusztulása előtt nem sokkal egy finn család vásárolta meg, akik fel is újították. Jelenleg galéria működik az épület földszintjén, az emeleten pedig egy lakást alakítottak ki.

5. Tokaj: A tokaji zsinagóga épületét 1890-ben emelték, hányattatott sorsa után 2006-ban újították fel, de sajnos nem vallási célra használják napjainkban. A helyi zsidó temetőben több híres rabbi ohelje található (Fanféder Simon Júda, Strasser Akiba, Schück Dávid).

4. Gyöngyös: 1930-ban épült zsinagógáját a holokauszt után sokáig bútóráruházként használták. Jelenleg felújítás alatt áll. A tervek szerint ez évtől kulturális foglalkoztatóközpont fog benne működni. Talán kevésbé ismert tény, hogy Richter Gedeon, aki egyéves korában elvesztette a szüleit, árvaként a városba került, és ott nevelkedett. Tiszteletére emlékház létrehozását tervezik.

3. Bodrogkeresztúr: Sok tízezer (főként ortodox) zsidó látogat el a bodrogkeresztúri Steiner Sája csodarabbi sírházhoz jorcsájtjakor (halálának évforduló). Az első zsidók 1726-ban

Bodrogkeresztúr. Steiner Sája sírházhoz tízezrek látogatnak el

települtek le a Rákóczi-birtokon, amivel szemben kaptak földet a zsinagóga építéséhez. A templom a Kossuth Lajos utca 57. szám alatt található. Az egykori rabbiaként, Sájale Steiner háza (Kossuth Lajos utca 65.) változatlan formában látható.

2. Miskolc: Borsod-Abaúj-Zemplén megye és egyben az észak-magyarországi régió központjában egykor a lakosság több mint 10 százaléka zsidó volt. A településen minden megvolt, ami a vallásos zsidó létehez szükséges (pl. kóser hentes, mikve, zsinagógák, tanházak). A miskolci zsidóság története igen változatos, jelen írás keretei nem teszik lehetővé részletezését. Mára mindössze egy zsinagóga és egy imaterem maradt meg. A zsinagóga jelenleg felújítás alatt áll.

1. Mád: A helyi zsidók története a 17. századra nyúlik vissza. 1736-ban nyolc zsidó család élt a településen, 1771-ben már rabbija is volt az addigra közösséggé formálódott zsidó lakoságnak. 1798-ban épült fel zsinagógájuk copf stílusban (Közép-Európában ezen kívül csak egy ilyen stílusban épült sült találunk). Jesiva is működött Mádon egészen a 19. század végéig. Az elmúlt években jelentős turisztikai látványossággá nőtte ki magát a zsinagóga és a rabbiház, de múzeum, kulturális centrum, kutatószoba, szálláshely is várja az idelátogatókat.

Utunkat az Észak-Alföldön folytatjuk.

10. Berettyóújfalu: A zsinagóga jelenleg felújítás alatt áll. A második világháború után az épület állami tulajdonba került, sokáig vasraktárként használták. Jelenleg mind kívülről, mind belülről nagyon sok felújítási munkára van ahhoz szükség, hogy turisztikai célponttá váljon.

9. Kunszentmárton: Az 1911 és 1912 között épült zsinagóga jelenleg kulturális intézmény, amely Bartók Béla-terem néven üzemel. A második világháború után a helyi hitközség megszűnt, az épület pusztulásnak indult, és csak 2000-ben állították helyre.

8. Karcag: A zsinagóga idén 120 éves. A településen született a Nobel-díjas Avram Herszko édesapja, Mose Herszko (1905–1998), akinek a helybéli zsidókról írt könyvét először 1977-ben adták ki. A mű azóta már magyarul is napvilágot látott (címe: A karcagi zsidók története).

7. Szolnok: A zsinagóga 1940-ig funkcionált eredeti céljának megfelelően (majd 1946 és 1948 között ismét egy rövid ideig). Az épületet a város 1960-ban felújíttatta, azóta galéria működik benne.

6. Nyírtass: A Montreal mellett található Tosh nevű városkát 1963-ban alapította Meshulim Feish (Ferencz) Lowy rebbe, aki Nyírtassról származott. Jelenleg zarándokközpont létrehozásán dolgoznak.

5. Mátészalka: Zsinagógája 1857-ben épült, jelenleg is látogatható, azonban eredeti funkcióját sajnos már nem tölti be. Napjainkban kiállítási tér. A zsinagóga udvarán egykor rabbi- és kántorlakás, vágoda volt, ma már csak a rabbiház nyomai láthatók. Peszách előtt az udvaron süttették a pászkát. Tony Curtis, az egyik leghíresebb mátészalkai származású személy (ő Brooklynban született, édesapja volt mátészalkai) jelentős összeggel finanszírozta a templom külső rekonstrukcióját. Egy időben Adolf Zukor, a hollywoodi filmgyártás egyik alapítója a városban tanult, emléktáblája megtalálható a zsinagóga falán.

4. Debrecen: A helyi az egyik legnagyobb vidéki hitközség, melynek két zsinagógája is látogatható, felújítva (a Pásti utcai és a Kápolnási utcai). A mindennapi imákra külön imaterem áll rendelkezésre, ahol tanulásra is van lehetőség. Az 1980-as évek vége óta a kóser vágóhíd kiállítótérként funkcionál.

3. Kiszvárd: A most is álló, bár már múzeumként működő zsinagóga 1900-ban épült. Közvetlenül mellett található egy kis imaház, ahol megállt az idő az 1960-as, 70-es években. A második világháború előtt több mint 6000 zsidó élt a városban, 1946-ra mindössze 804-en maradtak. 1949-re lélekszámuk tovább csökkent 650 főre, 1953-ban pedig 355 fő volt a hitközség tagja. 77-ben csupán 160 zsidó élt a településen, emiatt a hitközség eladta a nagy zsinagógát, mely jelenleg a Rétközi Múzeumnak ad otthont. Napjainkban nem működik hitközség Kiszvárdán, egyetlen zsidó intézmény sem tölti be eredeti funkcióját.

2. Nyíregyháza: A ma is látogatható ortodox zsinagóga 1920-ban épült. Jelenleg a hitközség működik benne. A második világháború előtt közel 5000 zsidó élt a városban, számuk ma 50 körülire becsülhető. Egykor számos zsinagóga, imaház, oktatási intézmény, mikve, kóser hentes, sőt zsidó kórház is működött itt. (Aki belemélyedne a helyi zsidóság történelmébe: <http://mek.oszk.hu/07900/07980/07980.pdf>)

1. Nagykálló: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egykori székhelyén élt és halt meg a csodarabbiként számon tartott Taub Izsák. Jorcsájtjakor, ádár hónap 7-én (ez egybeesik Mózes születésének és halálának dátumával) tömegesen keresik fel végső nyughelyét. A kállói rebbtől származik a vallásos zsidó körökben világszerte ismert Szól a kakas már című dal. A művészetek iránt fogékonnyak számára is nyújt érdekességet Nagykálló. Ámos Imre festőművész született a településen, akinek számos, híres munkája készült itt.

Miklós Dóri

NAPTÁR

Szeptember 4. péntek	Elul 15.	Gyertyagyújtás: 6.59
Szeptember 5. szombat	Elul 16.	Szombat kimenetele: 8.18
Szeptember 11. péntek	Elul 22.	Gyertyagyújtás: 6.45
Szeptember 12. szombat	Elul 23.	Szombat kimenetele: 7.48

Mojzes Ivrat rovata Nem értem

Nem értem,
minek beszélni
a nyilvánvalóról.

Az ember nem rossz,
és nem jó,
egyszerűen csak élni akar,
s ha lehet,
jól.

Összefogás?
Egyetértés?
Ugyan!
Küzdelem a létért.

Ám ez nem mindig
egyszerű.
Néha még
a túlélés sem.
A korlátozott erőforrás
(a kevés foka!)
bíz nem tesz jót
az erkölcsöknek.
S mindegy, hogy
miből van kevés;
ennivalóból,
vagy
tennivalóból.
Mert az értelmes tett hiánya
pusztítja a lelket,
miként az étel hiánya
a testet emészti.

Összefogás?
Egyetértés?
Ugyan!
Küzdelem a létért.

Mert a küzdelem
magában
még nem hoz
szolidaritást.
Mert amíg mindenki
egyedül van,
és érzi,
hogy egyedül van,
addig csak a küzdés,
mely életben tart.
És néha még az se.

Összefogás?
Egyetértés?
Ugyan!
Küzdelem a létért.

A gázkamrák
„takarítótól” tudjuk,
milyen
keserves-véres
küzdésem zajlott
abban a reménytelen
öt-hat percben.
Persze tudunk
az anyáról is,
aki csecsemőjét
meztelen magához
fojtva-ölelve
mentette a gáztól,
s az
– meglepetésre! –
fel is sírt
a „takarítóknak”.
(de
óh, Jahve!
minek?)

Összefogás?
Egyetértés?
Ugyan!
Küzdelem a létért.

S aki távol
van a bajtól,
legyen az áradás,
vagy egyéb pusztulás,
és fölös dolgai közt turkál;
mit adjon?!
az mi mást ad vajon,
mint kisebb rumlit otthonának,
s lelkének elégedettségét?

Összefogás?
Egyetértés?
Ugyan!
Küzdelem a létért.

Megjegyzés

A világon
minden üzlet;
mit adok,
és mit kapok érte?!

Csókért ölelést,
simogatásért nyugalmat,
és talán
egy életet
az életemért.

210-3271; kézápolás, manikűr,
műkörömépítés: 06-30-556-4696.

Műfogsorrogztítás miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Licites eljárással eladó a Bp. III., Csetz János utcában lévő, 30 m²-es, önálló garázs, 6.000.000 Ft indulóáron. Érdeklődni lehet munkaidőben a 06-30-217-3460 telefonszámon.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, névjegykészítés, diplomakötés, könyvnyomtatás a Mammut III. em. 312-es üzletben és a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Miklós, www.rcontact.hu, +36-20-934-9523.

Szeptember 24. (csütörtök) 19 óra: Szerelmünk, Sisi – monodráma

Hírek, események
röviden

– Mártír-istentisztelet. A békéscsabai hitközség tájékoztatja a tisztelt emlékező közösséget, hogy az idei gyászistentiszteletet 2020. szeptember 6-án, vasárnap a zsinagógában tartja.

– Tisztelt Érdeklődők! Az utóbbi időszak viharos időjárása miatt a tatai temetőben jelentős károk keletkeztek. A kidőlt fák, leszakadt ágak, sérült síremlékek baleset- és életveszélyes állapotokat eredményeztek. A károk felmérése és elhárítása jelenleg is folyik. Mindezekre tekintettel a temető látogatása csak korlátozottan és saját felelősségre történhet.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUBB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felélős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Egy izraeli hokis Auschwitzban

A lengyel Unia Oswiecim jégkorongcsapata kiállt izraeli játékos, Eliezer Alekszejevics Serbatov mellett, akit az izraeli közösségi médiában árulónak neveztek, amiért olyan város csapatába szerződött, ahol náci koncentrációs tábor működött. Serbatov szerint ő nem turistának ment oda, hanem azért, hogy megmutassa: a zsidók visszatértek, és erősebbek, mint valaha.

Oswiecim német neve Auschwitz, a hitleri Németország alatt itt több mint egymillió embert gyilkoltak meg, többségük zsidó származású volt. A 28 éves Eliezer Alekszejevics Serbatov a közel-múltban igazolt az 1946-ban alapított Uniahoz, és emiatt sokan támadták hazájában. A lengyel klub azonban védelmébe vette az izraeli válogatott csapatkapitányát. „Mélyen szomorúak vagyunk, hogy a médiában így támadták a nemrégiben hozzáink igazolt profi játékost” – írta a klub honlapja.

Az izraeli Rehovotban született csatár – akinek van orosz útlevele is – elmondta, hogy ismeri a történelmet, és zsidóként még jobban szeretne bizonyítani a csapatban. „Itt, Lengyelországban az emberek boldogok, hogy egy Izraelből érkező zsidó az Oswiecim csapatában játszik. Boldog vagyok én is, hogy történel-

Az izraeli hokis játékban

Fotó: Serbatov/Facebook

met írhatok, és természetesen segíteni akarok, hogy a holokausztot ne feledjék” – mondta Serbatov a Times of Israel című lapnak.

A játékos a Twitteren azt üzent: szerencsétlen dolog, hogy az emberek nem tudják a dolog pozitív oldalát nézni. Ő ugyanis nem turistának jelentkezett oda, hanem azért, hogy megmutassa a világnak: a zsidók visszatértek, és erősebbek, mint valaha. Hozzátette: „emlékezünk, soha nem felejthetjük el a holokausztot, próbálunk reményt adni mindannyiunknak”.

MTI-Mazsihisz

...és ideje van a nevetésnek

Az Isteni színjáték tengernyi szereplőjéből és fordulat eseményéből is kitérünk, hogy Dante emlékezőtehetsége rendkívüli volt. Erről a csodálatos memóriáról egy szerény, de frappáns történet is beszámol.

Egyik ismerőse megállította Dantét, s megkérdezte tőle:

– Mondja, mester, ön szerint mi a legjobb étel?

– A tojás – felelte a költő.

Eltelt egy év, s Dante újra találkozott ismerősével. Az illető megállt, s csak ennyit kérdezett:

– Mivel?

– Sóval – felelte a költő, s komótosan folytatta útját.

Úgy látszik, a tehetséget, a zseniket máshol sem becsülik meg. Amikor Robert Burns meghalt, nem sokkal temetése után márvány emlékművet állítottak neki.

A síremlék felavatása során a még élő édesanyja keserű könnyekre fakadt: – Ó, Robbie! Te egy darab kenyeret kértél tőlük, s ők egy darab követ adtak neked!

Kiváló tokaji és izraeli kóser borok változatlanul a BÖRZE KFT. forgalmazásában!

Kizárólagos forgalmazó:

BÖRZE KFT.,

1037 Budapest, Bécsi út 252.

info@borze.hu

+36-30-957-8291

Belvárosi viszonteladó pont:

Kosher Deli Budapest,

1075 Budapest, Síp u. 12.

+36-30-150-0150

Kérésre egyeztetett időpontban helyszínre szállítjuk/szállíttatjuk a megrendelt termékeket.

Chág száméách!

Zéró ÖNINTERJÚ

– Rabbi úr! A kólára, a toleranciára vagy a nulla kilométeres kőre gondol?

– Természetesen az antiszemitizmus elleni zéró toleranciára!

– Hja, amit miniszterelnökünk hirdetett meg!

– Így van!

– És mi ezzel a gond?

– Megmondom! Mint olvastuk, a „zsidó negyed” kellős közepén (Lipócia) a csúcsforgalomban egy hölgy belépett egy presszó teraszára, és fél órán (!) keresztül zsidózott, „Hitler félmunkát végzett” skandalásával próbálta szórakoztatni az ott ülőket!

– És nem volt egyetlen ember sem, aki elnémította volna a bős antiszemitát?

– Képzelse, nem! Pedig fél órájuk lett volna!

– És mi lett a vége?

– Kihívták a rendőröket, akik már el is engedték volna, csak előbb igazolatni akarták, de ő nem akarta, ezért kocsiá ültették, és bevitték a kapitányságra!

– És hogy jön ide az antiszemitizmus ellen hirdetett zéró tolerancia?

– Úgy, hogy a hivatalos verzió szerint az illető mindössze garázdaságot követett el!

– De hát antiszemita szövegeket ordított!

– Akkor is! Garázdaságért vonják felelősségre!

Kardos Péter

Negyven hagyományt felvett, egyet eltávolított az UNESCO a szellemi kulturális örökség listájáról

Negyven hagyomány felvételéről döntött 14. ülészakán az ENSZ Nevelésiügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének szellemi kulturális örökség megőrzésével foglalkozó kormányközi bizottsága Bogotában.

A testület öt elemmel bővítette a sürgős védelmet igénylő szellemi kulturális örökség listáját. Ezek a botswanai veekuhane közösség seperu nevű néptánc és a hozzá kapcsolódó gyakorlatok, a szent helyként tisztelt kenyai Kit Mikayi sziklaformációhoz kötődő rituálék, a mauritiusi sega zenének a Chagos-szigeteki típusa, a Fülöp-szigeteki subanon törzs buklog nevű hálal-

Kép a törölt karneválról

adási rituáléja és a fehéroroszországi Jurauszkij Karahod tavaszi rítus – olvasható a szervezet honlapján.

Harmincöt hagyomány került fel az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára, köztük a mongóliai kumiszkészítés technikája és a hozzá kapcsolódó eszközök, a korai kereszténység idején született bizánci zene, a thai masszáz, a 470 éves brüsszeli Ommegang körmenet, a türkmén kézi szőnyegkészítés, a hagyományos török fűszat, a datolyapálma és a hozzá kötődő mesterségek, társadalmi és kulturális hagyományok, gyakorlatok.

Felkerült a listára az alpinizmus, az ír hárfázás, a kirgiz férfi fejfedő (ak-kalpak) viseléséhez és készítéséhez kötődő ismeretek, hagyományok, valamint az indonéz szigetvilág őshonos harcművészete, a silat.

A bizottság első ízben döntött úgy, hogy eltávolított egy hagyományt a szellemi kulturális örökség listájáról: a belgiumi Aalst városának híres karneválja régi antiszemita sztereotípiákra hajazó bábk felvonultatásával váltott ki idén széles körben felháborodást.

A testület a jó megőrzési gyakorlatok regiszterébe vette fel az eltűnőfélben lévő kolumbiai mesterségek megőrzésére irányuló projektet, valamint a venezuelai pálmalevel-gyűjtés hagyományának megőrzését szolgáló programot.

A bizottság továbbá irányelveket fogadott el a természeti vagy ember okozta katasztrófák, a konfliktusok által fenyegetett szellemi kulturális örökségek megőrzésére vonatkozóan.

A kormányközi bizottság 15. ülésének Jamaica fővárosa, Kingston ad otthont 2020. november 30. és december 5. között.

(MTI)